

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana

Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

HOT PINK TURQUOISE

ANN VERONICA JANSSENS

23.1.2020 - 17.5.2020

Lyseffekter, tågedannelser, farvespor og optiske bedrag. Den belgiske kunstner Ann Veronica Janssens' mission er at sætte vores virkelighed i et nyt lys.

Som kunstner arbejder Ann Veronica Janssens (f. 1956) nærmest videnskabeligt på at skubbe til grænserne af det kendte. Selvom hendes kunst ikke er nem at rubricere, er dens effekt på os beskuerne ikke til at tage fejl af. For hende handler det nemlig ikke om at bekræfte det, vi allerede ved, men snarere om at rykke og placere os dér, hvor vi kan åbne os på ny.

Det er første gang Ann Veronica Janssens kan opleves i Danmark. Udstillingen støttes af Lektor Peer Rander Amundsens Legat samt af Den Danske Forskningsfond. Med supplerende støtte fra Wallonie-Bruxelles International (WBI).

Selv vedgår Ann Veronica Janssens sig gerne inspirationen fra de amerikanske 'Light and Space'-kunstnere fra 1960'ernes Californien, samt fra den europæiske Op Art-bevægelse. Og helt fra starten af sin karriere har hun været optaget af, at kunst ikke skal observeres på afstand, men skal opleves som en samlet påvirkning af øjnene, kroppen og bevidstheden.

Udstillingen præsenterer værker tilbage fra de tidlige 1990'ere og frem til i dag - med et nyt værk skabt specifikt til udstillingen.

DET SYNLIGE OG USYNLIGE

"Jeg tror, at man nogle gange må slette virkeligheden - slette det synlige - for at gøre plads til at se noget andet. Gøre det usynlige synligt."

Mødet med Ann Veronica Janssens værker er en sansende og kropslig oplevelse. Med enkle komponenter og materialer - fx glas, farve, væsker og lys - undersøger hun, hvad man kan erfare gennem mødet med skulptur og rum. Selv om hun ikke ønsker at tage "kontrol" over, hverken værker eller beskuerne, så kan alle hendes værker beskrives som skulpturer, der bruger rummet som scene for sanselig udfoldelse.

PASSION FOR LYS

Uanset om det er fast, flydende eller gasformigt bruger Ann Veronica Janssens lys i alle dets former "for at vise manifestationerne af virkeligheden på en anden måde." I denne Louisiana Channel video inviterer Janssens os indenfor i sit laboratorium og fortæller bl.a. om, hvordan hendes barndom i Congo - hvor hun ikke gik i skole - f.eks. har påvirket hendes opfattelse af tid, sansning og kunstneriske virke.

<https://channel.louisiana.dk/video/ann-veronica-janssens-to-walk-into-a-painting>

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

Værkbeskrivelser

“Lysende og farvede geometriske mønstre vises i øjet, når fingrene trykker på lukkede øjenlåg”

Sådan beskriver Ann Veronica Janssens værket Phospènes. Selve værket består af et fotografi, hvor to mennesker presser fingrene mod deres øjenlåg, og opfordrer os på den måde til at gøre det samme. Er det virkeligheden vi ser, når farver dukker op under øjenlåget? Vi begynder at spørge os selv, hvad vi egentlig ser, men også hvordan vi gør det.

Sort Legeme, et andet værk af Janssens, gør os på samme vis opmærksomme på, hvordan vi ser. Værket består af en rund spejlende halvkugle lavet af sort plexiglas, der skaber en omvendt refleksion af rummet. Den er som et ophængt objektiv, der vender verden på hovedet. Sammenstillingen af skulpturens mørke farve sammen med det reflekterede lys gør det vanskeligt at forstå, om overfladen vender indad eller udad. Er det en bule ud i rummet eller et hult fravær?

Sort Legeme viser vores spejlbillede. Men fordi vi bliver vendt på hovedet i spejlbilledet, glemmer vi at kigge på os selv og retter i stedet al opmærksomhed mod, hvordan vores sanser bliver spillet et puds. På den måde ser vi ikke på os selv inde i refleksionen, men vi ser os selv se.

Lad alting flyde!

Ann Veronica Janssens er fascineret af det flydende. Det kan du se i Cocktailsulptur, hvor gennemsigtige væsker ligger oven på hinanden i et glasakvarium. Men den ene væske skaber et mærkeligt hulrum!

I Cocktailsulptur udnytter Janssens den usynlighedseffekt, som forekommer, når lysbølger går gennem glas og videre ind i to forskellige gennemsigtige væsker. Værket viser os foroven, hvordan lys får lov til at passere frit igennem nogle væsker, så de virker usynlige. Men fornedet ser vi også, hvordan lys bliver brudt og derved bliver synlige i andre væsker. Værket består af paraffinolie foroven og vand fornedet. Fordi glas og olie bryder lys på samme måde, ser lyset ikke ud til at brydes, når det passerer gennem dem. Derfor kommer olien til at virke usynlig i forhold til, når lyset rammer vandet fornedet.

Ligesom malere i gennem historien har leget med trompe l'oeil effekten, der skaber forvirring omkring, hvad der er billede og virkelighed, leger Janssens med, hvad der er fysiske fænomener, men det opløser samtidigt den stabile og forudsigelige verden, som vi kender den.

“Jeg tror nogle gange, at man må slette virkeligheden, eller i hvert fald slette dét, der er synligt for at se noget andet, for at gøre det usynlige synligt faktisk. Endvidere har vi brug for tid for at observere og opdage fænomener.”

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

Hvad er Trompe l'œil? Trompe l'œil betyder at snyde øjet og betegner et billede med en stærkt naturtro, realistisk gengivelse af motivet, fx Cornelius Norbertus Gijsbrechts,

SPØRGSMÅL

- Hvordan tænkte du først, at Cocktail Sculpture og Golden Dream var lavet? Har du selv lagt mærke til at lys brydes, når det går igennem vand?
- Prøv at gå rundt om skulpturen. Hvordan ser verden ud gennem paraffinolie? Er der andre ting, du bemærker?
- Hvad får vi ud af at opdage, hvordan synet på ting kan ændre sig? Hvornår ser vi overhovedet den rene virkelighed?

Janssens taler om sine værker som situationer: "... situationerne jeg skaber, kan ikke reduceres til (mere eller mindre spektakulære) formelle effekter, men skal opfattes i en kontekst, der kan betragtes som politisk." Hvordan kan det være politisk at manipulere med lys og rum?

Hæld med en tragt vand og olie i en flaske eller et akvarium. Hvorfor blander de sig ikke? Hvilken placerer sig øverst? Lys med en lommelygte eller en laser gennem væskerne. Hvordan påvirker væskerne lysets rute?

Læg en mønt ned i et højt glas. Kig godt på den. Hæld nu vand på. Hvad sker der?

Vidste du At Ann Veronica Janssens fik inspiration til et af sine værker, da hun blandede olie-eddike dressing. For hende er tid afgørende for at lægge mærke til verden i detaljer og undre sig over fysiske fænomener og materialers mærkelige egenskaber. Her får hun øje på nye muligheder.

5 x Cykel, 2001-. Krombelagte cykler med børstede aluminiums fælge. © Petri Virtanen, Courtesy: Finnish National Gallery

Mærk lyset med kroppen

Ann Veronica Janssens inviterer os til at cykle i udstillingen! Dog er cyklerne særligt fremstillede med aluminiumsfælge, der reflekterer lys. Derved bliver det pludseligt tydeligt, hvordan cyklen bogstaveligt talt skærer gennem luften og reflekterer lyset tilbage. Det viser os, at lyset rent faktisk farer gennem rummet, hvilket normalt er usynligt. Lyset og luftens usynlige væsen bliver omdannet til noget, som er muligt at opfatte med sanserne.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

5 x Cykel er et værk, som vi færdiggør med vores krop inde i rummet. I Ann Veronica Janssens' værker er vores kroppe enten spejlet i hendes værker, eller også bevæger vores kroppe sig gennem værkerne.

"Mens man cykler... spalter man luften, og man kan blive fuldt bevidst om, at dette bryder gennem lysets og luftens gennemsigtige materialitet."
- ANN VERONICA JANSSENS

Blå, rød og gul, 2001-. Stål, træ, polykarbonat, farvet film og kunstig tåge. © Pascual Mercé. Courtesy: Espai d'Art Contemporani de Castelló

Et værk, der omslutter os fuldstændigt, er Blå, Rød og Gul. Installationen består af en stor kasse, som foroven er dækket af farvet film i blå, rød og gul. Indeni er den fyldt med tåge af kunstig, hvid røg. Men den hvide røg tager farve af det lys, som strømmer gennem kassens loft. De tre farver blander sig med hinanden, og i overgangen opstår flere farver i tågen som grøn, gul og lilla.

"At se i tåge er en oplevelse med modsatrettede effekter. Den ser ud til at afskaffe alle hindringer, materialitet, modstande, der er specifikke for en given kontekst, og på samme tid ser den ud til at være materiel og taktil."

- Hvad kan påvirke oplevelsen af et rum? Hvordan ændrer lys og farve ved oplevelsen af et rum?
- Beskriv, hvad du forventer at opleve og se i Blå, Rød og Gul, inden du går derind.
- Gå ind i Blå, Rød og Gul. Beskriv hvad du ser, lugter og hører. Hvordan reagerer din krop på ikke at kunne se så langt? Hvad sker der med din tidsfornemmelse? Kan du se eller høre andre mennesker? Hvordan ændrer tågen den måde, du forholder dig til andre på?

Gå ind i Blå, Rød og Gul. Bemærk hvilke farver du går igennem. Udfyld på et hvidt papir farverne i kassen. Tegn derefter med sort din rute gennem farverne. Fik farverne dig til at bevæge dig på en bestemt måde eller tage en bestemt rute?

Nye måder at se rum på

Dette stykke metal er en drager. Den slags findes overalt, men lægger vi nogensinde mærke til dem? Helt fra starten af sin karriere har Ann Veronica Janssens været optaget af rum og arkitektur. I værket IPE 650 viser hun os en drager, som normalt indgår i konstruktionen af bygninger. Janssens synliggør altså en støtte i vores huse, som vi normalt ikke skænker en tanke. Men hun har poleret drageren og trækker dermed lys og refleksion af det omgivende rum frem i dens overflade. Dermed retter drageren vores opmærksomhed mod den arkitektur, som den til daglig er en del af. Ved at lede os væk fra den måde vi normalt opfatter rum på, viser hun os andre måder at se vores omverden på.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

“I-dragere er en vigtig del af modernistisk arkitektur, og jeg kunne godt lide ideen om at tage dette meget almindelige objekt, der er lavet af et kompakt materiale, og åbne op for en lysstyrke inden i den gennem en så simpel handling som at polere den. Jeg kan også godt lide det faktum, at den skinnende overflade rustner, hvis den udsættes for vand. På en måde har disse værker også en skrøbelighed og flygtighed i sig.”

- ANN VERONICA JANSSENS

Hvad betyder IPE 650?

Titlen på værket IPE 650 er en direkte reference til byggeindustrien. IPE 650 betyder nemlig en europæisk standard I-drager (I à Profil Européen) på 6,5 meter, hvilket værket netop består af.

PE 650, 2009-2017. Ståldrager poleret på den ene side. 20 x 650 x 10 cm. ©Peter Cox. Courtesy: Museum De Pont, Tilburg (NL)

Janssens idé til IPE 650 kom af at iagttage, hvordan togskiner ændrer udseende ved togets vedvarende friktion på stålet. Togskinernes kontakt med toget fik dem til at se flydende ud. Hvilke andre eksempler på reflekterende overflader kender vi fra hverdagen? Kan de ændre ved oplevelsen af rum?

“Mine projekter er ofte baseret på tekniske eller videnskabelige fakta.”
—ANN VERONICA JANSSENS

En smoothie af kunst og fysik

Kunstnere og videnskabsmænd har meget til fælles. Begge parter beskæftiger sig med at forstå verden bedre ved at undersøge den og spørge til den på nye måder. I arbejdet med at opdage og formulere ny viden bevæger de sig igennem en erkendelsesproces med mange lighedspunkter i form af udfordring af velkendt viden gennem observationer, eksperimenter og modeller. Men naturligvis også klare forskelle, hvad angår formulering af hypotese og spørgsmål om bevisførelse. Ann Veronica Janssens vælger desuden ofte at samarbejde med forskere omkring sine værker. Til udstillingens formidling er derfor produceret film, hvor to forskere i dialog med Ann Veronica Janssens taler om fysiske fænomener, der relaterer sig til udstillingens værker:

Politiken, Trine Ross anmeldelse:

På papiret er det en stor udstilling af belgiske Ann Veronica Janssens, Louisiana nu præsenterer: 39 værker vises i adskillige sale og niveauer i sydfløjen. Men sådan føles det ikke, og det skyldes to faktorer.

For det første arbejder Janssens i serier, hvor hvert værk er en variation over det fælles tema. Derfor har man allerede mødt mere end en håndfuld af hendes værker, før man

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

træder ind i den første sal, idet Janssens' udforskning af prismer og skæve spejlinger ligger i glasgangens vindueskarm. Og når man også tæller hver af de fem cykler, der udgør installationen i den øvre sal, for selvstændige værker, løber listen længere op, end man skulle tro.

For det andet er Janssens' værker nærmest minimalistisk præsenteret. Store tomme vægflader, masser af gulvplads, uhindret syn gennem salene. Sine steder fungerer det flot og efter hensigten, der, blandt andet, er at sætte fokus på arkitekturen. Andre steder forekommer det bare lidt tomt.

Intentionen er sikkert at samle den besøgendes opmærksomhed, men jeg er ikke sikker på, at det er sådan, vi mennesker fungerer. Jeg selv gør i alle tilfælde ikke, for mit blik søger lige så hvileløst omkring i de tomme hjørner, som det fæstner sig ved det enlige kunstobjekt i rummet.

Hun var før Olafur Eliasson

Når jeg nu klager mig så meget, som jeg gør, skyldes det ikke mindst, at de fleste af Janssens' værker er virkelig vellykkede, og man derfor godt kunne ønske sig at se nogle flere på de tomme pladser. De tidlige værker, der findes i indgangs gangen, er således både simple og syrede, sådan som de vender udsigten på hovedet eller på anden måde manipulerer det set. Men de er også forholdsvis små, gennemsigtige og derfor lette at overse i forbifarten.

Prismer og lignende, der skaber visuelle mærkværdigheder, er til fri afbenyttelse for kunstnere, da de har været kendt ganske længe. Det er derfor ikke så sært, hvis man synes, at man har set noget lignende, signeret af en anden kunstner.

Til gengæld er det rent deja-vu at træde ind i Janssens' 'Blue, Red and Yellow', der er et rektangulært rum fyldt med kunstig tåge og farvet lys. Hvis det lyder bekendt, er det, fordi Olafur Eliasson udførte stort set samme værk til Arken i 2011, ti år efter Janssens havde vist 'Blue, Red and Yellow' for første gang!

Det er der tilsyneladende aldrig blevet gjort det helt store nummer ud af, hvilket ærlig talt godt kan undre, for ligheden er ikke bare slående, den er fuldstændig.

Jeg var vild med Eliassons 'Din blinde passager' på Arken, og 'gensynet' er glædeligt, for det er fortsat spændende at lade sig omslutte af næsten håndgribelige farver, samtidig med at éns rumfornemmelse sættes helt ud af spillet inde i Janssens' 'Blue, Red and Yellow'.

For småt og for luftigt

Andre steder på udstillingen er associationen til andre kunstneres værker mindre bastant. Og dermed også en hel del sjovere at lege med. Det sker (for mig) navnlig i den første store sal, hvor en række rektangulære glasstykker i changerende farver står stillet op ad væggen. Igen er der tale om individuelle værker, selv om de fleste nok vil opfatte dem som en installatorisk helhed.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

Janssens har behandlet glasset med en form for farve, der næsten ikke er til at indfange og fastholde. Ofte deles koloritten i to, og her er det så, jeg kommer til at tænke på den amerikanske abstrakte ekspressionist Mark Rothko, der ligeledes arbejdede med let diffuse farve møder.

Også Janssens' 'Magic Mirrors' er spændende, for det, der på afstand ligner glimmer, viser sig tættere på at være refleksioner i en knust sikkerhedsrude. Den form for optisk bedrag minder mig om malerier, hvor en formfuldendt perleørering tæt på opløser sig i fuldstændig abstrakte penselstrøg.

Sådan kan man blive ved og ved med at indskrive Janssens' værker i kunsthistorien, navnlig den nyeste af slagsen, men indimellem også den ældre. Og alle disse associationer, tråde og videre tanker gør savnet af en større udstilling stadig mere akut. For det, vi her ser, er for småt og for luftigt, hvis Janssens skal slå sig fast.

At bruge hele den øvre sal i sydfløjen til at lade publikum køre omkring på fem cykler, er således simpelthen spild af plads. I stedet ville jeg gerne have haft mere. Meget mere! Ikke nødvendigvis noget andet, men bare mere.

Light and Space Movement

En beskrivelse af den amerikanske vestkysts minimalistiske kunst fra 1960'erne og 1970'erne, der beskæftigede sig med, hvordan geometriske former og brug af lys kunne påvirke beskuerens miljø og opfattelse. Det er tit blevet hævdet, at lys- og rumkunst optrådte på grund af Los Angeles 'strålende lys og tempererede atmosfære. John McCracken, Larry Bell og Robert Irwin er ofte forbundet med dette udtryk. Dette værk er, udover "Lys og rum", alternativt blevet kaldt Californien minimalisme for at tilpasse det til den grundige æstetik i Californiens bil- og surfkultur.

op art, opart, retning inden for billedkunst og design, som dyrker optiske effekter gennem arbejde med sort-hvide mønstre og subtile farve forbindelser mellem enkle, geometriske former.

Herved kan der opstå et indtryk af rum eller af flimrende bevægelse i billedfladen.

Ordet op art er en forkortelse af engelsk optical art 'optisk, syn påvirkende kunst'.

Op art opstod som selvstændig retning omkring 1960 med kunstnerne Victor Vasarely, Yaacov Agam, Bridget Riley og Jesús Rafael Soto som væsentlige repræsentanter.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana **Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze**

Per Kirkeby. Bronze. 21.2.2020 - 21.6.2020

En storslået og monumental fortælling om myter, eksistens, skaberkraft, opgør og kunstnerisk forløsning. Per Kirkebys bronzer er omdrejningspunkt for forårets store Louisiana udstilling.

Per Kirkeby (1938-2018) er en af de absolutte hovedpersoner i Louisianas samling, som rummer værker helt fra begyndelsen af hans kunstneriske løbebane og frem til Kirkebys allersidste år. Denne udstilling sætter for første gang særlig fokus på Kirkebys bronzeskulpturer og dermed på kunstnerens arbejde med figur og rum, noget der også optager ham levende i maleriet i begyndelsen af 1980'erne.

Udstillingen er tilrettelagt af museets direktør, Poul Erik Tøjner, som forklarer: "Det glæder os at kunne vise en side af Kirkebys kunst – skulpturværket – som vi nærmest har fået et helt selvfølgeligt forhold til: de står jo bare der i parken og optræder her og der i vores samling med største naturlighed. Nu forsøger vi at skrive fortællingen om, hvad der egentlig er på færde i disse mørke ansamlinger af stof – også set i lyset af alt det lys, der jo strømmer ud af Kirkebys billeder."

Per Kirkeby – Bronze folder Kirkebys skulpturelle værk ud som selvstændig praksis og har samtidig fokus på det stadige – og frugtbare – samspil mellem billede og skulptur, der kendetegner Kirkebys modne værk. Udstillingen har et monumentalt anslag foran museet med den mere end 4 meter høje 'Skulptur til København', men vises ellers i Vestfløjen. Den er bygget op i en række kapitler – Rodin, Natur, Huler og Helte, Opera m.fl. – der veksler i udtrykket mellem det fortættede og intense og så den monumentale ro, hvor der bliver plads til at opleve og reflektere over det enkelte værk.

Per Kirkeby - Bronze tager afsæt i, hvordan bronzeskulpturen holder sit indtog i Kirkebys værk. På den ene side "født" ud af en slags krise i maleriet, på den anden side næret af en intens oplevelse af Auguste Rodins værk. Her, i den første halvdel af 1980'erne, arbejder Kirkeby flittigt med gips og bronze og hans motiver er krops fragmenter. Motiver, der udvikler sig og kommer stadig tættere på naturens former. Siden kaster kunstneren sig over de store formater – tonstunge monumentalskulpturer, der normalt står under åben himmel, men altså nu tårner sig op her i Vestfløjen. Deres referenceverden er den klassiske mytologis og de (ofte tragiske) fortællinger om Herakles, Laokoon og Jason.

Et særligt afsnit viser nogle af de forbilleder, Kirkeby var i kunstnerisk dialog med, mens et rum er viet til reliefferne, udført til Operaen i København. De ses her i den sorte udgave, kunstneren selv foretrak, og suppleres af skitser og de to store malerier, som Kirkeby føjede til denne motivkreds.

Udstillingens to sidste rum handler om motiver og modeller. Begge dele kan ses som en slags refleksion over det formsprog – inventaret af emblemer og symboler – som gennemtrænger hele Kirkebys værk.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

STOFFET MELLEML HÆNDERNE

I 1980'erne begynder Kirkeby at arbejde med skulptur i gips og ler, som derpå støbes i bronze. Han opfatter sig selv som maler, men har frem til denne periode været på udkig efter et nyt malerisk udtryk, og hans søgen efter struktur, skelet, motiv og figur forløses lidt efter lidt gennem arbejdet med skulpturerne.

Han tager stoffet i hænderne, han modellerer, bygger, skraber, lægger på og tager af – og overvinder dermed også den lille distance mellem kunstner og maleri, som penslen udgør. Kirkebys motiv er det enklest mulige, kroppen, fortrinsvis hoved og arm og torso.

FORLØSNING AF MALERIET - "Mange af Kirkebys bronzer ligner frosne penselstrøg, som var de løftet ud af maleriet og givet krop," siger Poul Erik Tøjner. En tysk kritiker har ligefrem brugt betegnelsen 'malerskulptur' om disse bronzer. Dels for at pege på, at mange af dem virker som om de er malet frem, men også for at understrege den rolle, skulpturerne kommer til at spille for kunstnerens maleri.

"Skulpturerne marcherer," udtalte Per Kirkeby selv, da han begyndte at arbejde med dem. Og selv om hans figurer jo i høj grad står endog meget solidt, viser udstillingen sandheden i netop dette udsagn. For skulpturerne marcherer faktisk tilbage i hans maleri og bliver helt afgørende for udviklingen af hans billedverden. En slags forløsning altså, også for Kirkeby som maler.

Beckett-Fonden har ydet generøs støtte til udstillingen.

Herakles, i græsk mytologi søn af Zeus og Alkmene; den mest folkekære af de græske helte.

Mens kong Amfitryon i Tiryns var i krig, besøgte Zeus hans dronning Alkmene i ægtemandens skikkelse; senere forkyndte Zeus for de andre guder, at han ville blive far til det næste drengebarn i Perseus' slægt, og at denne skulle herske over Mykene. I jalousi forsinkede Hera fødslen, og da Herakles endelig var født, sendte hun to slanger for at dræbe ham. Men den spæde Herakles kvalte dem og lagde dermed grunden til sit senere ry.

I modsætning til Herakles' muntre og dramatiske tolv arbejder skildres hans livsforløb tragisk. Hans hidsige gemyt løb af med ham, så han kom til at slå sin musiklærer Linos ihjel med sin lyre; derfor måtte han en tid leve som hyrde på bjerget Kithairon, hvor han dræbte sin første løve.

Herakles' tolv arbejder

Denne oversigt bygger på en tradition, der formentlig går tilbage til mytologen Ferekydes fra Syros i 500-t. f.Kr., og som opdeler arbejderne i seks udført på Peloponnes og seks andre steder. Rækkefølgen af de enkelte arbejder varierer dog i den antikke litteratur og billedkunst. Arbejderne er beskrevet nærmere i de respektive artikler.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana

Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

I Delfi prøvede han forgæves at fravriste Apollon den hellige trefod og dermed herredømmet over oraklet. Herakles giftede sig med den thebanske prinsesse Megara, som fødte ham mange børn. Igen ville Hera hævne sig og slog Herakles med vanvid, så han dræbte sine børn. Som bod blev han i tolv år sin fætter Eurystheus' tjener og måtte udføre tolv tilsyneladende umulige opgaver, de tolv arbejder. Efter trældoms årene hos Eurystheus giftede han sig med flodguden Acheloos' datter Deianeira og fik med hende sønnen Hyllos. Da kentauren Nessos søgte at voldtage Deianeira, dræbte Herakles forbryderen, men den døende kentaur lokkede Deianeira til at væde sin chiton, "Nessoskjorte", med hans udstrømmende blod, som ville sikre hende Herakles' troskab (se også Iole). Hun gav senere Herakles dragten på, og straks ramtes han af ulidelige smerter, der til sidst drev ham til at bestige et ligbål, som Zeus antændte med sin lynild. Herakles blev nu gjort udødelig og holdt sit indtog på Olympien, hvor han blev gift med Hebe.

1. Den nemeiske løve

Kong Eurystheus pålagde først Herakles at dræbe den usårlige løve, som hærgede egnen omkring Nemea. Herakles klarede opgaven ved at kvæle dyret med de bare næver.

2. Hydra

I sumpene ved Lerna huserede en frygtelig slange, hvis mange hoveder voksede ud igen til endnu flere, hvis man prøvede at hugge dem af. Herakles fik bugt med uhyret ved at svide sårene fra de afhuggede hoveder med en glødende stok.

3. Det erymanthiske vildsvin

På Erymanthos-bjerget hærgede et kæmpestort vildsvin, som Herakles fangede levende og bragte hjem til Eurystheus, der skrækslagen sprang ned i et nedgravet forrådskar.

4. Den kerynitiske hind

På Kenryneia-bjerget levede Artemis' hellige hind, som det lykkedes Herakles at indfange efter et års jagt.

5. De stymfaliske fugle

En flok fugle var til stor skade for egnen omkring Stymfalos. Herakles kom dem til livs ved at skræmme dem op med nogle bronze kastagnetter og skyde dem.

6. Augeias' stald

I kong Augeias' stald lå mange års møg, som Herakles med hjælp fra Athena muggede ved at lede to floder gennem stalden.

7. Den kretensiske tyr

På Kreta indfangede Herakles med hjælp fra kong Minos en mægtig tyr, som han bragte til Eurystheus.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana

Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

8. Diomedes' heste

Kong Diomedes havde nogle menneskeædende heste, som Herakles tæmmede ved først at lade dem æde deres herre.

9. Hippolytes bælte

Amazone Dronningen Hippolyte var usårlig pga. et magisk bælte, som Herakles stjal, hvorefter han kunne dræbe hende.

10. Geryoneus' okser

Den trehovedede kæmpe Geryoneus havde en hjord af okser, som Herakles bemægtigede sig ved at dræbe den stærke modstander.

11. Hesperidernes æbler

I hesperidernes have langt ude mod vest voksede et æbletræ, hvis frugter gav evigt liv. For at komme til haven måtte Herakles passere Atlas, der holder himmelhvælvet. Ved Athenas hjælp bar Herakles himlen, mens Atlas hentede æblerne, og han narrede Atlas til selv at tage den tunge byrde igen.

12. Kerberos

Ved Hades' port lå hunden Kerberos på vagt og sørgede for, at de sjæle, som Hermes bragte derned, nok slap ind i dødsriget, men ikke ud igen. Herakles lænkede dyret og bragte det op til Eurystheus.

Herakles er et udtryk for gamle græske mandeideal, men med umiskendelige træk af den universelle gavtyv. Hans popularitet var særlig stor på Peloponnes, mens athenerne af politiske grunde søgte at fremhæve Theseus, deres egen nationalhelt.

Gennem hele den klassiske og hellenistiske periode vedblev Herakles at være en heros; først i romersk tid blev Herakles opfattet og dyrket som en gud.

De antikke mytologer deler Herakles' bedrifter op i hans tolv arbejder og et stort antal eventyr, som han oplever på sine rejser (se Acheloos, argonauterne, Busiris, Omfale).

Herakles på skillevejen

Opfattelsen af Herakles' væsen ændredes gennem århundrederne fra det fandenivoldske til det moralsk rigtige. I Xenofons Erindringer om Sokrates gengives en fortælling af sofisten Prodikos, hvori den unge Herakles møder to kvinder et sted, hvor vejen deler sig i to. Kvinderne, hvis navne viser sig at være Kakia og Arete (Sletheden og Godheden), tilbyder at ledsage den unge mand ad hver sin vej. I to taler fremlægger de deres fortrin, og Herakles ender naturligvis med at vælge godhedens vej.

Herakliderne

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

'Herakles' efterkommere' er i mytologien og hos de oldgræske historikere betegnelsen for de mange sønner, Herakles havde avlet i hele Grækenland, og som under voldsomme kampe erobrede næsten hele Peloponnes. Særlig nævnes Herakles' tipoldebørn Temenos, Aristodemos og Kresfontes, der erobrede hhv. Argos, Lakedaimon og Messenien. Om sagnet afspejler en indvandring af dorere nordvest fra, vides ikke med sikkerhed.

Hercules

har under etruskernes navn Hercle været kendt i det italiske område fra omkring 500 f.Kr. I Rom var hans ældste kult på Ara Maxima ved Circus Maximus, men senere havde han templer overalt i byen. Fx fandtes der et tempel for Hercules Victor på Forum Boarium fra slutningen af 300-t. f.Kr. og en statue på Capitol fra samme periode.

Romerske mønter med Hercules kendes fra 200-t. f.Kr. og senere. Efter den romerske erobring af Grækenland kom mange græske Herakles Statuer til Rom. Hercules var meget populær blandt handelsfolk i Rom og derfor konkurrent til Merkur som beskytter af gevinst, mønters lødighed o.l.

Kult og kunst

Herakles/Hercules kendes på sine attributter: kølle, løveskind, bue og eventuelt pile og pilekogger. Fremstillinger kendes fra Grækenland i perioden fra sengeometrisk (750-700 f.Kr.) til hellenistisk tid og fra Italien frem til sen kejsertid. Den græske og etruskiske Herakles/Hercle er fremstillet som skulptur på mønter, terrakottaer, gemmer og især på vaser; i Etrurien var han særlig populær på spejle. Han afbildes alene, i familieliv (som barn eller med kone og børn), i de forskellige eventyr, kæmpende mod uhyrer eller sammen med de olympiske guder eller Theseus. De mest almindelige fremstillinger er dog Herakles' tolv arbejder; de skildres på fx metoperne på athenernes skathus i Delfi (ca. 490 f.Kr.) og på Zeustemplet i Olympia (ca. 465 f.Kr.), og de er et hyppigt motiv på vasebilleder.

I romersk kunst optræder Hercules tillige på vægmalerier, mosaikker, sarkofager og lamper. Han ses også hyppigt i middelalderens, renæssancens og barokkens billedkunst, bl.a. som personifikation af kardinaldyden fortitudo 'udholdenhed, mod'.

Laokoon, i græsk-romersk mytologi en trojansk Apollon- og Poseidonpræst, der, efter at grækerne tilsyneladende havde opgivet deres belejring af Troja, alligevel advarede mod at føre den træhest, som grækerne havde efterladt, ind i byen.

Stemningen blandt trojanerne var delt, og Laokoon blev ved lodtrækning valgt til ved et offer til Poseidon at spørge om gudernes vilje. Midt under ofringen kom to slanger op af havet og kvalte Laokoon og hans to sønner på alteret. Dette varsel, som i kilderne tolkes meget forskelligt, fik trojanerne til at træffe den skæbnesvangre beslutning at føre hesten ind i byen. Se Den Trojanske Krig.

1 Highlights på Museer Forår 2020 - Louisiana Ann Veronica Janssens + Kirkeby Bronze

Episoden findes omtalt i græsk litteratur, men er blevet verdenskendt gennem Vergils beskrivelse i Æneidens 2. sang.

Jason, græsk heros (helt), gift med Medea. Især kendt for at lede argonauternes togt efter Det gyldne Skind, hvorunder han skulle løse en række opgaver, som Medeas trolddomskunster hjalp ham med. Skindet, af en magisk vædder, hang i et træ, vogtet af en drage, der blev tam ved at høre Medeas stemme, så Jason kunne fjerne skindet. Men også skyggesider ses hos helten: han forstødte Medea, og hun hævnede sig ved at dræbe deres fælles børn og hans nye kone.

Bertel Thorvaldsens statue af Jason med skindet, 1803, er et af de kendteste danske marmor værker og hans første mesterværk. En naturalistisk roman af Vilhelm Topsøe fra 1875 hedder Jason med det gyldne Skind; hovedpersonen, ingeniøren Anton Hasting, tolker sin skæbne i forlængelse af den græske myte; han kommer ikke hjem fra et langt Indiensophold med et skind fra en "vældig Vædder, men med et beskedent lille Lam".